

Δ' Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών
Γρανάδα, 9-12 Σεπτεμβρίου 2010

Πρακτικά

**Ταυτότητες στον ελληνικό κόσμο
(από το 1204 έως σήμερα)**

Τόμος Γ'

Επιμέλεια:
Κωνσταντίνος Α. Δημάδης

Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών
Αθήνα 2011

Ταυτότητες στον ελληνικό κόσμο (από το 1204 έως σήμερα)
Identities in the Greek world (from 1204 to the present day)

Τόμος Γ΄

Την ευθύνη της έκδοσης έχει το Διοικητικό Συμβούλιο της EENS
E-mail: dimadis@zedat.fu-berlin.de

ISBN (vol.) 978-960-99699-5-6

ISBN (set) 978-960-99699-0-1

Σελιδοποίηση – τυπογραφική φροντίδα:
Κωστής Ψυχογιός (pezanos@otenet.gr)

Copyright © 2011:

Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών (EENS)

European Society of Modern Greek Studies

www.eens.org

Δ' Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών
Γρανάδα, 9-12 Σεπτεμβρίου 2010

Πρακτικά

**Ταυτότητες στον ελληνικό κόσμο
(από το 1204 έως σήμερα)**

Τόμος Γ'

Επιμέλεια:
Κωνσταντίνος Α. Δημάδης

Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών
Αθήνα 2011

4th European Congress of Modern Greek Studies
Granada, 9-12 September 2010

Proceedings

***Identities in the Greek world
(from 1204 to the present day)***

Vol. 3

Edited by
Konstantinos A. Dimadis

European Society of Modern Greek Studies
Athens 2011

Δ' Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών
της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών (EENS)
Γρανάδα, 9-12 Σεπτεμβρίου 2010

*Ταυτότητες στον ελληνικό κόσμο
(από το 1204 έως σήμερα)*

Το Συνέδριο διοργανώθηκε
από την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών
σε συνεργασία
με το Πανεπιστήμιο της Γρανάδας,
το Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών
της Γρανάδας
και την Ισπανική Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών

*Επιστημονική Επιτροπή
του Δ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών
Comité Científico*

Πρόεδρος και συντονιστής / Presidente y coordinador:

Konstantinos A. Dimadis (Freie Universität Berlin)

Μέλη / Miembros:

Διαμάντη Αναγνωστοπούλου (Πανεπιστήμιο Αιγαίου)

Asterios Argyriou (Université de Strasbourg)

Vangelis Calotychos (Columbia University)

Philip Carabott (King's College London)

Lia Brad Chisacof (Academiei Române)

Isabel García Gálvez (Universidad de La Laguna, Canarias)

I. Κ. Χασιώτης (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

David Holton (University of Cambridge)

Μαρία Κακριδή-Ferrari (Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Τάσος Α. Καπλάνης (Πανεπιστήμιο Κύπρου)

Γιώργος Δ. Κοντογιώργης (Πάντειον Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Olga Omatos Sáenz (Universidad del País Vasco)

Βάλτερ Πούχνερ (Walter Puchner) (Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Ερασμία-Λουίζα Σταυροπούλου (Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Henri Tonnet (Université de Paris IV-Sorbonne)

Dimitris Tziogas (University of Birmingham)

*Οργανωτική Επιτροπή
του Δ' Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών
Comité Organizador*

Πρόεδρος / Presidente:

Moschos Morfakidis Filactos (Universidad de Granada)

Συντονιστής / Coordinador:

Konstantinos A. Dimadis (Freie Universität Berlin)

Μέλη / Miembros:

Javier Alonso Aldama (Universidad del País Vasco)

José Antonio Costa Ideias (Universidad Nova de Lisboa)

Isabel García Gálvez (Universidad de La Laguna, Canarias)

Ernest Marcos Hierro (Universidad de Barcelona)

Antonio Melero Vellido (Universidad de Valencia)

Alicia Morales Ortiz (Universidad de Murcia)

Encarnación Motos Guirao (Universidad de Granada)

Penélope Stavrianopulu (Universidad Complutense de Madrid)

Τεχνική Γραμματεία / Secretaria Técnica

Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών της Γρανάδας

Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas de Granada

Maria Salud Baldrich López

Isabel Cabrera Ramos

Paraskevί Gatsioúfa

Panagiota Papadopoulou

Διοικητικό Συμβούλιο της EENS (2006-2010)

Πρόεδρος Konstantinos A. Dimadis, Γερμανία
Αντιπρόεδρος Lucia Marcheselli, Ιταλία
Γραμματέας Maria A. Stassinopoulou, Αυστρία
Ταμίας Ann Chikovani, Γεωργία
Μέλος Isabel García Gálvez, Ισπανία
Αναπληρωματικά μέλη
Marjolijne C. Janssen (Ολλανδία)
Ekkehard Wolfgang Bornträger, Ελβετία
Lia Brad Chisacof, Ρουμανία

Διοικητικό Συμβούλιο της EENS (2010-)

Konstantinos A. Dimadis, Γερμανία (Πρόεδρος)
Marjolijne C. Janssen, Μεγάλη Βρετανία (Αντιπρόεδρος)
Javier Alonso Aldama, Ισπανία (Γραμματέας)
Ann Chikovani, Γεωργία (Ταμίας)
Tudor Dinu, Ρουμανία (Μέλος)
Αναπληρωματικά μέλη:
Stéphane Sawas, Γαλλία
Anna Maria Zimbone, Ιταλία

**Το Δ' Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών
της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών
πραγματοποιήθηκε με την αρωγή**

του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού της Ελληνικής Δημοκρατίας,
του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας,
του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη (Αθήνα),
της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γρανάδας,
της Σχολής Επικοινωνίας και Τεκμηρίωσης
του Πανεπιστημίου της Γρανάδας,
του Κέντρου Βυζαντινών, Νεοελληνικών
και Κυπριακών Σπουδών (Γρανάδα).

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
είναι αναρτημένο στον ιστότοπο της ΕΕΝΣ
www.eens.org

Τόμος Γ΄

Θεματική ενότητα

Ταυτότητα και γλώσσα

Οι θεματικές υποενότητες (κατ' αλφαβητική σειρά):

- Γλώσσα, ταυτότητα, λογοτεχνία
- Γλωσσικές διαπραγματεύσεις της ταυτότητας
- Γλωσσική ταυτότητα και ο διάλογος με τις ξένες γραμματείες
 - Γλωσσικό ζήτημα και εθνική ταυτότητα
- Μειονοτικές και διαλεκτικές γλωσσικές ταυτότητες
 - Συγκριτικές γλωσσικές προσεγγίσεις
 - Το γλωσσικό ζήτημα

Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες

- Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες στα Βαλκάνια (12ος-19ος αι.)
- Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες στα Βαλκάνια (19ος-20ός αι.)
 - Οι Έλληνες και οι «άλλοι» στον 20ό αι.
 - Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες στον 21ο αι.

Θρησκευτικές ταυτότητες

- Θρησκευτικός λόγος και συλλογικές ταυτότητες
 - Ιστορικές και συγκριτικές προσεγγίσεις

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Γ' ΤΟΜΟΥ

Πρόλογος (Κ. Α. Δημάδης)	17
--------------------------------	----

Ταυτότητα και γλώσσα

• Γλώσσα, ταυτότητα, λογοτεχνία

Δημογεροντάκης, Βασίλης. Γεώργιος Κωνσταντίνου, ένας φανατικός υπερασπιστής της ελληνικής γλώσσας και παιδείας	27
Eloeva, Fatima. Ο Διονύσιος Σολωμός – η γλώσσα της ελευθερίας ή η ελευθερία της γλώσσας	43
Μιχάιλοβα, Ζντράβκα (Mihaylova, Zdravka). Ο Κώστας Βάρναλης: Ένας Μαυροθαλασσίτης Έλληνας της διασποράς: Η διαμόρφωση της λογοτεχνικής και ιδεολογικής ταυτότητάς του	53
Mouatsou, Eleni. Grammatical Gender in the poetry of Kiki Dimoula	65
<i>• Γλωσσικές διαπραγματεύσεις της ταυτότητας</i>	
Charalambidou, Anna. Negotiating peer-group identities in the later life: the case of Painful Self Disclosures	83
Σακελλαρίου, Αγγελική Ι. & Δημητριάδου, Κατερίνα. Διαστάσεις της πολιτικής ταυτότητας στον λόγο των μελλοντικών δασκάλων: Οι αντιλήψεις τους για την επέτειο της 17ης Νοέμβρη 1973	99
Σαχινίδου, Παρασκευή & Δημάση, Μαρία. Διάλογοι κειμένων και συγγραφών. Τα κείμενα ως εκφράσεις της γλωσσικής διαπραγμάτευσης της ταυτότητας του υποκειμένου	119
<i>• Γλωσσική ταυτότητα και ο διάλογος με τις ξένες γραμματείες</i>	
Henrich, Günther S. Ποιος έγραψε το αρχικό κείμενο της <i>Παλαιάς και Νέας Διαθήκης</i> (τέλη 15ου αι.) και γιατί χρησιμοποίησε το λατινικό αλφάβητο;	139
Πούχνερ, Βάλτερ (Puchner, Walter). Η μοναδική θεατρική μετάφραση του Νικόλαου Πολίτη	159
<i>• Γλωσσικό ζήτημα και εθνική ταυτότητα</i>	
Fedchenko, Valentina. Εξαρχαϊσμός στην ελληνική γλώσσα της Κωνσταντινούπολης του ΙΘ' αιώνα	171
Jovanović, Milena. Jean Psichari et Ferdinand de Saussure	179
<i>• Μειονοτικές και διαλεκτικές γλωσσικές ταυτότητες</i>	
Ανδρουλάκης, Γιώργος. Γλώσσα, ταυτότητα και μετανάστευση: η ελληνική ως γλώσσα υποδοχής και η γλωσσική ένταξη μεταναστών/-στριών στη σημερινή Ελλάδα	197

Bádenas, Pedro. La lengua judeogriega y el Pentateuco de Constantinopla (1547)	213
Kisilier, Maxim. Η ελληνική λογοτεχνία στις διαλέκτους	227
Κυριαζής, Δώρας Κ. Γλώσσα των συνόρων και σύνορα της γλώσσας (Ζητήματα ταυτότητας στη λογοτεχνία των συνόρων)	237
Μαργαρώνη, Μαίρη. Εβραίοι, γλώσσα και ταυτότητα στο ελληνικό κράτος από την ίδρυσή του μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: προσλήψεις ετερότητας και πρακτικές αποκλεισμού	255
Τσοκαλίδου, Ρούλα – Γκαϊνταρτζή, Αναστασία – Γάτσι, Γιώτα. Παιδικές ταυτότητες μέσα από παιδικές φωνές: πολύγλωσσα παιδιά στο ελληνικό σχολείο	273
Φραντζή, Πηνελόπη. Ταυτότητα και γραπτή γλώσσα αλλοδαπών μαθητών (αλβανικής και βουλγαρικής καταγωγής) δευτέρας τάξης Δημοτικού σχολείου Πατρών – τα ορθογραφικά λάθη τους	289
<i>• Συγκριτικές γλωσσικές προσεγγίσεις</i>	
Berikashvili, Svetlana. Οι ιδιωτικές εκφράσεις ως εθνικές ιδιότητες της γλώσσας με βάση τις συντακτικές αλλαγές στα ελληνικά, γεωργιανά και ρωσικά	307
Κλίμοβα, Ξένια (Klimova, Ksenia). Σλαβικά ίχνη στη γλώσσα της νεοελληνικής μυθολογίας	327
Loudová, Kateřina. «Οι Έλληνες προτιμούν μια παλιά λέξη από μια νεότερη». Σύγκρουση ταυτοτήτων ανάμεσα στα Ελληνικά και Σλαβικά	333
<i>• Το γλωσσικό ζήτημα</i>	
Diatsentos, Petros. L'histoire de la langue grecque au carrefour des différentes disciplines: enjeux identitaires et cristallisation des mythologies linguistiques (1850-1900)	345
Tsamadou-Jacoberger, Irini & Vassilaki, Sophie. La construction de l'identité du grec moderne vue par Manolis Triandaphyllidis	359
Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες	
<i>• Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες στα Βαλκάνια (12ος-19ος αι.)</i>	
Dinu, Tudor. Η διαμόρφωση των εθνικών ταυτοτήτων στα Βαλκάνια στις αρχές του ΙΖ΄ αιώνα σύμφωνα με τα ποιήματα του Σταυρινού και του Ματθαίου Μυρέων	371
Djordjević Jovanović, Jovanka. Ο κοσμοπολιτισμός της ελληνικής οικογένειας Χάδια	385
Frangakis, Penelope. The use of history by Greek intellectuals in the formation of Greek national identity during the Greek Enlightenment	407
Malatras, Christos. The making of an ethnic group: the <i>Romaioi</i> in the 12 th -13 th centuries	419

Μηνάογλου, Χαράλαμπος. Grecian sculptors, Greek Emperors, Greek sailors: Το τρίσημο πρὶν τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλο	431
Morcillo, Matilde. Las relaciones anglo-griegas vistas desde la óptica española. Del establecimiento inicial a las guerras balcánicas (1833-1913)	445
Myrogiannis, Stratos. Naming the Void: the Invention of Byzantium in the Greek Enlightenment	457
Παπαδοπούλου, Δέσποινα Π. Γ. Ψυχάρης: ένας διανοούμενος μεταξύ κοσμοπολιτισμού και εθνικισμού	471
Τῆραι, Mihai. Ο προσδιορισμός της εθνικής ταυτότητας μέσω του εθνικού ονόματος. Η περίπτωση της <i>Ιστορίας της Βλαχίας</i> (Βιέννη, 1806) . . .	479
<i>• Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες στα Βαλκάνια (19ος-20ός αι.)</i>	
Beaton, Roderick. Ο Shelley και ο Byron για την εθνική ταυτότητα των επαναστατημένων Ελλήνων του 1821	489
Καραμπελιάς, Γιώργος. Η σύνθεση εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην επαναστατημένη Σάμο (1805-1834)	497
Πλουμίδης, Σπυρίδων Γ. Το έθνος ως ταξική διαστρωμάτωση: Η κοινωνική φυσιογνωμία των ορθοδόξων πληθυσμών στην οθωμανική Μακεδονία (1904)	523
Skoulidas, Elias G. Identities, Locality and <i>Otherness</i> in <i>Epirus</i> during the Late Ottoman period	539
<i>• Οι Έλληνες και οι «άλλοι» στον 20ό αι.</i>	
Δορδανάς, Στράτος Ν. Χαρακωμάτων Ταυτότητες: Ελληνο-γερμανικές αναπαραστάσεις στον Μεσοπόλεμο	555
Leech, Jason. Greek perceptions of the 'good Italian' and 'bad German' from invasion (1940) to the London Agreement (1953)	567
<i>• Εθνοτικές / εθνικές ταυτότητες στον 21ο αι.</i>	
Ivanova Kovátcheva, Diliana. La comunidad karakatchani en Bulgaria. Localización, identidad y costumbres	581
Θρησκευτικές ταυτότητες	
<i>• Θρησκευτικός λόγος και συλλογικές ταυτότητες</i>	
Παναγόπουλος, Γεώργιος Δ. Χριστιανισμός και Ισλάμ στο δύνον Βυζάντιο. Κριτική παρουσίαση της θέσης του Μ. Balivet	593
Παχουνδάκης, Σιδερός. Η δημιουργία δημόσιας ταυτότητας των Ευαγγελικών στην Ελλάδα μέσω της παιδείας από το 1821 και μετά. Η εκπαιδευτική και εκδοτική δραστηριότητα των Διαμαρτυρομένων στην Ελλάδα	609
Σμυρναίος, Αντώνιος Λ. & Γκόβαρης, Χρήστος. Θρησκευτικές ταυτότητες στη Σύρο κατά το 19ο αιώνα: η εμπορευματική τους διύλιση	629

• *Ιστορικές και συγκριτικές προσεγγίσεις*

Gerd, Lora. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και η Ρωσική πολιτική στην Ορθόδοξη Ανατολή (1878-1914).....	647
Μπίρταχας, Στάθης. Ουμανισμός, Μεταρρύθμιση και Αντιμεταρρύθμιση στη βενετική Κύπρο: αφομοίωση, αντίσταση και νέες ταυτότητες ...	665
Papanikolaou, Antigoni N. (Παπανικολάου, Αντιγόνη). The Latin Church and the Greek Orthodox Church in Corfu during the first decades of the Angevin rule and the creation of a Greek Orthodox consciousness	675
Πίσσης, Νικόλας. Αποκαλυπτικός λόγος και συλλογικές ταυτότητες (17ος-18ος αι.).....	687
Τζιερτζής, Αθανάσιος. Οικουμενικό Πατριαρχείο και ταυτότητες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: η οπτική γωνία του Ιωακείμ Γ' «εν Θεσσαλονίκη...1874-8».....	697
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΜΩΝ Α', Β', Δ', Ε'	711

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Συγκριτικές γλωσσικές προσεγγίσεις

Οι ιδιωτικές εκφράσεις ως εθνικές ιδιότητες της γλώσσας με βάση τις συντακτικές αλλαγές στα ελληνικά, γεωργιανά και ρωσικά

Svetlana Berikashvili

Οι ιδιωτικές εκφράσεις σε αντίθεση με τον ελεύθερο συνδυασμό των λέξεων, είναι «σταθερές, παγιωμένες» μονάδες, δηλαδή «λέξεις χωρίς σημασία, λέξεις-μορφές που έχουν λειτουργικότητα μόνο στα πλαίσια μιας συνταγματικής ενότητας, σ' ένα ορισμένο και αυστηρά καθορισμένο γλωσσικό περιβάλλον»¹. Συνήθως η σημασία των ιδιωτικών εκφράσεων δεν είναι ίδια με τη σημασία των μονάδων, από τις οποίες αποτελείται η έκφραση².

Στην εισήγησή μας θα αναλύσουμε τις ιδιωτικές εκφράσεις ως χαρακτηριστικά στοιχεία της γλώσσας, που αποδεικνύουν την εθνική ταυτότητα του λαού και αποτελούν βάση για τη διαμόρφωση της νοοτροπίας του έθνους. Διαλέξαμε τους ιδιωτισμούς που αποτελούνται από συστατικές λέξεις: *ψυχή, καρδιά* και απαντούν σε πολλές γλώσσες, άρα πρέπει να έχουν πολλά κοινά στοιχεία σε διάφορες γλώσσες και να είναι κατανοητοί από περισσότερους λαούς. Ωστόσο, αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να υπογραμμίσουμε ότι, παρόλες τις ομοιότητες που βρίσκουμε σε διάφορες γλώσσες (στην περίπτωση μας οι γλώσσες αυτές είναι: η ελληνική, η γεωργιανή και η ρωσική), κάθε έκφραση σχηματίζεται σύμφωνα με τους κανόνες της γλώσσας από την οποία προέρχεται και προσδιορίζεται για μια συγκεκριμένη γλωσσική κοινότητα, φανερώνοντας την ταυτότητα της γλώσσας.

Πρώτα απ' όλα πρέπει να καθορίσουμε ποια είναι τα χαρακτηριστικά των ιδιωτισμών, ώστε να σχηματίσουμε ένα σύστημα της χρησιμοποίησής τους σε μια γλωσσική κοινότητα. Σύμφωνα με τον Στ. Βλαχόπουλο, για να χαρακτηριστεί μια σημασιολογική μονάδα ως ιδιωτισμός, πρέπει να καλύπτει τις εξής προϋποθέσεις: «α) Οι ιδιωτισμοί είναι αμετάβλητες σημασι-

1 Μότσιου, Βικτώρια, *Στοιχεία Λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία*, Αθήνα 1994, 60.

2 სავსიძეშვილი, ვ., *ქართული ენის ფონოლოგიის საკვლედი*, სსრ სკიანოვჯელის აკადემიის გამომცემი, თბილისი 1961, 40.

ολογικές μονάδες. β) Οι ιδιωτισμοί μπορεί να είναι μεμονωμένες λέξεις, φράσεις, αλλά και ολοκληρωμένες προτάσεις. γ) Η σημασία των ιδιωτισμών δεν ισούται με το άθροισμα των σημασιών των συστατικών τους και – κυρίως στην περίπτωση των μονολεκτικών ιδιωτισμών – δεν εξάγεται κανονικά³. Ο σχηματισμός των ιδιωτισμών, των πάγιων στερεότυπων λεκτικών συνδυασμών, αποτελεί μια από τις κύριες πηγές του λεξιλογικού εμπλουτισμού μιας γλώσσας και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως είναι η ιστορία, η θρησκεία, η παράδοση, η νοοτροπία, ο τρόπος ζωής, το φυσικό τοπίο.

Η μελέτη που διεξήχθη είχε δύο κατευθύνσεις: 1) το λεξικό πλαίσιο των προαναφερόμενων ιδιωτισμών και την απόδοσή τους σε άλλες γλώσσες, καθώς και 2) το συντακτικό τους ρόλο στο σχηματισμό της πρότασης. Σύμφωνα με τη γενετική γραμματική του Noam Chomsky, η παραγωγή των προτάσεων της γλώσσας γίνεται με βάση την έννοια των μετασχηματιστικών νόμων. Οι νόμοι αυτοί μετατρέπουν τους συνδυασμούς λέξεων σε πλήρη τελικά σχήματα, τα οποία αποτελούν τις προτάσεις μιας γλώσσας. Στην περίπτωση μας οι συνδυασμοί λέξεων που μας ενδιαφέρουν είναι στερεότυπες φράσεις – οι ιδιωτικές εκφράσεις. Οι εκφράσεις αυτές μελετήθηκαν μέσα στις προτάσεις που αντικατοπτρίζουν την πραγματική εικόνα της σύγχρονης γλώσσας με βάση το γλωσσικό υλικό του Σώματος Κειμένων του Εθνικού Θησαυρού Ελληνικής Γλώσσας⁴.

Η απόδοση των ιδιωτικών εκφράσεων σε μια άλλη γλώσσα είναι πολύ δύσκολη διαδικασία. Αυτό που πρέπει να πετύχει ένας μεταφραστής είναι η ακρίβεια από λεξιλογική, γραμματική και συντακτική άποψη. Ταυτόχρονα πρέπει να γίνει μια σωστή μετάβαση από μια νοοτροπία σε άλλη, από ένα πολιτιστικό περιβάλλον σε άλλο. Σημαντικότερη είναι, βέβαια, όχι η μετάφραση «λέξη προς λέξη», αλλά «νόημα προς νόημα». Αυτό που, κατά την Ελένη Σελλά, καθιστά τη μετάφραση ενός ιδιωτισμού εφικτή είναι ο συνδυασμός της καταλληλότητας των συνθηκών επικοινωνίας και της πλήρους αποκρυπτογράφησης του μηνύματος ενός ιδιωτισμού. Καθοριστικός παράγοντας πληροφόρησης είναι ο πραγματολογικός παράγοντας των ιδιωτισμών. Η πραγματολογική διάσταση περιλαμβάνει την κειμενική πληροφόρηση στην οποία ανήκει ο ιδιωτισμός και οδηγεί στην ανάπλαση

3 Βλαχόπουλος, Στέφανος, *Λεξικό ιδιωτισμών της Νέας Ελληνικής*, Εκδόσεις Κλειδιάριθμος, Αθήνα 2007, 14.

4 Βλ. <<http://hnc.ilsp.gr>>. Για τα παραδείγματα από τη ρωσική γλώσσα χρησιμοποιήθηκε το: Εθνικό Σώμα Ρωσικής Γλώσσας: <<http://ruscorpora.ru/search-main.html>>, ενώ για τη γεωργιανή γλώσσα χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα TextSTAT – Simple Text Analyse Tool, βλ. <<http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/textstat/>>, μέσω του οποίου ετοιμάστηκε σώμα λογοτεχνικών κειμένων από την Pf. I. Lobzhanidze.

του ιδιωτισμού στη γλώσσα-στόχο⁵. Προσπαθήσαμε με πραγματολογική οπτική γωνία να βρούμε τις αντιστοιχίες των ιδιωτικών εκφράσεων με συστατικά στοιχεία *ψυχή*, *καρδιά* τόσο στη γεωργιανή όσο και στη ρωσική γλώσσα⁶.

Από τη λεξική άποψη μπορούμε να κατατάξουμε τους ιδιωτισμούς σε τέσσερις ομάδες:

α) πλήρως αντίστοιχες φρασεολογικές μονάδες, τόσο στο φρασεολογικό όσο και στο εννοιολογικό επίπεδο, π.χ. *βγάζω την ψυχή κάποιου* – *βγζლოβ βζρζλδ* – *дышу вынутъ* κτλ.

β) επιμέρους αντίστοιχες φρασεολογικές μονάδες στο δομικό και σημασιολογικό επίπεδο, π.χ. *ό,τι τραβάει η ψυχή κάποιου* – *βζζ βζρβ βζρβζρδς βζρβζρδς* (ό,τι επιθυμεί η ψυχή και η καρδιά), *υπο τβοεϋ δυσε υγοδνο* (ό,τι επιθυμεί η ψυχή σου) κτλ.

γ) φρασεολογικές μονάδες που δεν έχουν αντιστοιχίες σε άλλες γλώσσες, π.χ. *εν βρασμώ ψυχής*, *σου κάνει την καρδιά περιβόλι* κτλ. και

δ) φρασεολογικές μονάδες που αντιστοιχούν σε ό,τι αφορά τα συστατικά τους, αλλά το νόημά τους είναι εντελώς διαφορετικό, π.χ. *η καρδιά μου χοροπηδάει* (με την έννοια «χαίρομαι πολύ») – *βζρζνο δδρδζρδδς βζρδς* (με την έννοια «εκνευρίζομαι») – *сердце выпрыгивает* (με την έννοια «φοβούμαι» ή «χαίρομαι») κτλ.

Οι ιδιωτισμοί συνήθως αποδίδονται σε μια άλλη γλώσσα με διάφορες έμμεσες τεχνικές, όπως είναι η μετάταξη ή μετάθεση (transposition), η μετατροπή (modulation), η ισοδυναμία (equivalence) και η προσαρμογή (adaptation). Για μας πιο ενδιαφέρουσα είναι λεγόμενη μετάταξη ή μετάθεση (transposition) που περιλαμβάνει γραμματικές αλλαγές, συνήθως συντακτικές-συνταγματικές, που είναι αναγκαίες για την εξασφάλιση του περιεχομένου της γλώσσας-πηγής. Η τεχνική αυτή μας ενδιαφέρει λόγω γραμματικών αλλαγών που γίνονται κατά την απόδοση σε μια άλλη γλώσσα.

Έτσι π.χ. η ιδιωτική έκφραση *πήγε η ψυχή στην Κούλουρη* (*τα κακάρωσε, (τον) έπιασε πανικός*), που είναι καθαρά εθνικού χαρακτήρα, κατά την απόδοση στη γλώσσα-στόχο υπέστη πολλές μετατροπές (όχι μόνο από λεξική άποψη, αλλά και από συντακτική). Η μετάφραση αυτού του ιδιωτισμού στη γεωργιανή γλώσσα είναι: *βζρζνο γρζρβδρδ δδρδζρζρδς* (κατά λέξη: *η ψυχή στο λαιμό κάθισε*), ενώ στη ρωσική *дыша гуля в нятку* (κατά

5 Σελλά, Ελένη, *Η μετάφραση των ιδιωτισμών: θεωρία και διδακτική*. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου του Τ.Ε.Γ.Μ.Δ. του Ιονίου Πανεπιστημίου, 1993, 9.

6 Στην ανακίνωση προστίθενται ιδιωτικές εκφράσεις με συστατικές λέξεις *ψυχή*, *καρδιά*, (εν συνόλω: 70) καθώς και αντίστοιχες μεταφράσεις στη γεωργιανή και τη ρωσική γλώσσα.

λέξη: η ψυχή πήγε στις φτέρνες). Εδώ μπορούμε να μιλήσουμε για επιμέρους αντίστοιχες φρασεολογικές μονάδες σε ό,τι αφορά το σημασιολογικό επίπεδο, αυτό βέβαια εξηγείται και από το γεγονός, ότι η φράση *πήγε η ψυχή στην Κούλουρη* είναι καθαρά εθνικού χαρακτήρα, άρα λόγω της ιστορίας αποδεικνύει την εθνική ταυτότητα. Στην περίπτωση της ελληνικής έχουμε ιστορικό, ενώ στις μεταφράσεις έχουμε σωματικό λεξικό πλαίσιο. Θα μπορούσαμε εδώ να αντικαθιστούμε τη λέξη *ψυχή* με τη λέξη *καρδιά* και στις τρεις γλώσσες: *πήγε η καρδιά στην Κούλουρη*, *звезло сердце* (κατά λέξη: η καρδιά στο λαιμό κάθισε), *сердце ушло в пятки* (κατά λέξη: η καρδιά πήγε στις φτέρνες).

Αξιοσημείωτο είναι ότι στους ιδιωτισμούς με συστατικά στοιχεία *ψυχή*, *καρδιά* πολύ συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της υποκατάστασης της λέξης *ψυχή* με *καρδιά*. Εδώ θα μπορούσαμε να καθορίσουμε μερικές περιπτώσεις:

α) Όταν η λέξη *ψυχή* της γλώσσας-πηγής, δηλαδή της ελληνικής, στη γεωργιανή αντικαθίσταται με τη λέξη *καρδιά*, ενώ στη ρωσική διατηρείται η λέξη *ψυχή*, π.χ. *βάζω κάποιον στην ψυχή μου* – *зободит сердце* *βάζω κάποιον στην καρδιά μου*) – *чей-то образ в душе* (*έχω την εικόνα κάποιου στην ψυχή*) κτλ.

β) Όταν η λέξη *ψυχή* σε μια γλώσσα-στόχο διατηρείται, ενώ στην άλλη έχουμε δύο παραλλαγές, και με τη λέξη *ψυχή* και με τη λέξη *καρδιά*, π.χ. *βγάζω την ψυχή κάποιου* – *вызывает сердце* ή *звездает сердце* (*βγάζω την ψυχή κάποιου ή βγάζω την καρδιά κάποιου*) – *душу вынутъ* (*βγάζω την ψυχή κάποιου*) κτλ.

γ) Όταν στη γλώσσα-πηγή έχουμε δύο παραλλαγές και με τη λέξη *ψυχή* και με τη λέξη *καρδιά*, ενώ σε μια από τις γλώσσες-στόχους, στην περίπτωσή μας, στη γεωργιανή χρησιμοποιούνται και τα δύο συστατικά μαζί, π.χ. *ό,τι τραβάει η ψυχή κάποιου ή ό,τι τραβάει η καρδιά κάποιου* – *რაც ხვრის ხვრისა და ხვრის* (*ό,τι επιθυμεί η ψυχή και η καρδιά*) – *что твоё душою угодно ή что угодно твоему сердцу* (*ό,τι επιθυμεί η ψυχή σου ή ό,τι επιθυμεί η καρδιά σου*) κτλ.

δ) Όταν στη γλώσσα-πηγή και σε μια από τις γλώσσες-στόχους έχουμε δύο παραλλαγές, και με τη λέξη *ψυχή* και με τη λέξη *καρδιά*, ενώ στην άλλη γλώσσα-στόχο έχουμε την έκφραση μόνο με τη λέξη *καρδιά*, π.χ. *γελάω με την καρδιά ή γελάω με την ψυχή* – *звездает сердце* (*γελάω με την καρδιά*) – *смеяться от души* ή *смеяться всем сердцем* (*γελάω με όλη την ψυχή ή γελάω με όλη την καρδιά*) κτλ.

Όπως βλέπουμε, όσον αφορά τα συστατικά στοιχεία στη ρωσική γλώσσα, συνήθως έχουμε τα ίδια συστατικά, όπως στην ελληνική, ενώ στη γεωργιανή οι περισσότερες ιδιωτικές φράσεις σχηματίζονται ή με τη

λέξη *καρδιά*, ή έχουν και τα δύο συστατικά μαζί. Αυτό εξηγείται μάλλον από τις κοσμοθεωρητικές διαφορές, δηλαδή τόσο στην ελληνική όσο και στη ρωσική γλώσσα υπάρχουν δύο διαφορετικές λέξεις για να δηλώσουν την *ψυχή* και το *πνεύμα* (στα ρωσικά *душа* και *дух*), ενώ στη γεωργιανή γλώσσα υπάρχει μόνο μια λέξη *ბუნჯო*, γι' αυτό το λόγο η *ψυχή* για τους Γεωργιανούς είναι κάτι που όχι μόνο ανήκει στον άνθρωπο, αλλά και είναι κάτι υπερφυσικό και ασύλληπτο από τις αισθήσεις, δηλαδή *πνεύμα*, άρα οι Γεωργιανοί χρησιμοποιούν στις ιδιωτικές εκφράσεις αυτό που είναι πιο κατανοητό και που βρίσκεται πιο κοντά στον άνθρωπο, δηλαδή την *καρδιά*.

Ο ιδιωτισμός, όπως είναι γνωστό, αποτελείται από δύο ή περισσότερα συστατικά στοιχεία, όπου πολύ συχνά, δεν μπορούμε να καθορίσουμε ποιο στοιχείο είναι βασικό και ποιο εξαρτημένο, διότι η σημασία του ιδιωτισμού δεν ισούται με τη σημασία των συστατικών. Τα συστατικά στοιχεία των ιδιωτισμών μπορούν να αντικατασταθούν με άλλα συνώνυμα (απλώς θα αλλάξει η σημασιολογική απόχρωση της έκφρασης). Π.χ. στο: *πουλώ την ψυχή μου στο διάβολο* μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και το ρήμα *χαρίζω την ψυχή μου στο διάβολο*. Στη ρωσική και τη γεωργιανή γλώσσα το ρήμα *πουλώ* αντικαθίσταται με το ρήμα *δίνω*: *ბუნჯო ვშბავს დიავოვს / ბუნჯო ვშბავს დიავს, продамъ души дьяволу / отдамъ души дьяволу*.

Αναλύοντας τους ιδιωτισμούς από τη συντακτική άποψη καταλήξαμε στο συμπέρασμα, ότι πρέπει πρώτα απ' όλα να καθορίσουμε κάποια καθολικά χαρακτηριστικά των διαφόρων γλωσσών. Τα λεγόμενα καθολικά (*universalia*) της γλώσσας, τα γενικά δηλαδή δομικά σχήματα, από τα οποία πηγάζει η ποικιλία των συντακτικών σχημάτων της ανθρώπινης γλώσσας⁷, βασίζονται σε τρία κριτήρια:

- 1) την τοποθέτηση της πρόθεσης πριν ή μετά τη λέξη που προσδιορίζει,
- 2) τη γραμμική διάταξη του Υποκειμένου (S), Ρήματος (V) και Αντικειμένου (O),
- 3) την τοποθέτηση του επιθετικού προσδιορισμού πριν ή μετά το ουσιαστικό που προσδιορίζει⁸.

Απ' αυτή την άποψη η ελληνική και η ρωσική γλώσσα χαρακτηρίζονται με την τοποθέτηση της πρόθεσης πριν από τη λέξη που προσδιορίζει (*preposition*), ενώ η γεωργιανή με την τοποθέτηση της πρόθεσης μετά τη λέξη που προσδιορίζει (*postposition*). Για την ελληνική χαρακτηριστική είναι η ακόλουθη σειρά των λέξεων: VSO και η εναλλακτική συντακτική σειρά μπορεί να είναι: SVO· για τη ρωσική, αντίθετα, χαρακτηριστική είναι

7 Μπαμπινιώτης, Γεώργιος, *Θεωρητική γλωσσολογία, Εισαγωγή στη Σύγχρονη Γλωσσολογία*, Αθήνα 1998, 172.

8 ჯამყვლიძე, თამაზ, კვიციანი, ზაზა, შადურნი, ივანე, შვიგული, ნანა, *თეორიული ენათმეცნიერების კურსი*, თბილისი 2008, 421-422.

η ακόλουθη σειρά των λέξεων: SVO, με εναλλακτική σειρά: VSO, ενώ στη γεωργιανή χαρακτηριστική είναι η ακόλουθη σειρά των λέξεων: SOV. Θα μπορούσαμε να το παρουσιάσουμε αυτό με το ακόλουθο σχήμα:

L_1 (VSO → SVO)

L_2 (SVO → VSO)

L_3 (SOV)

Η θέση του επιθετικού προσδιορισμού βρίσκεται πριν από το ουσιαστικό και στις τρεις γλώσσες.

Ας αναλύσουμε τον ιδιωτισμό *πήγε η ψυχή στην Κούλουρη*. Κατά την απόδοση αυτής της έκφρασης σε γλώσσες-στόχους εκτός από τις λεξικές μετατροπές, έχουμε και αλλαγές από τη συντακτική άποψη. Θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε αυτές τις αλλαγές με το εξής σχήμα:

L_1 (V + S + AM_{prepos.}) → L_2 (S + V + AM_{prepos.}) (απόδοση στη ρωσική γλώσσα)

L_1 (V + S + AM_{prepos.}) → L_3 (S + AM_{postpos.} + V) (απόδοση στη γεωργιανή γλώσσα)

Η διαφορά που βλέπουμε και στις τρεις γλώσσες είναι η αλλαγή θέσης των συστατικών στοιχείων του ιδιωτισμού. Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι η θέση του ρήματος στις γλώσσες αυτές δεν είναι αυστηρά καθορισμένη, άρα η θέση του υποκειμένου και του κατηγορήματος εναλλάσσεται ελεύθερα ακόμα και στη γλώσσα-πηγή, δηλαδή στην ελληνική.

Γενικά, σύμφωνα με την καθολική γραμματική του Noam Chomsky, οι γλώσσες που επιτρέπουν την παράλειψη του αντωνυμικού υποκειμένου (pro-drop), εφόσον αυτό μπορεί να δηλώνεται από τις αντίστοιχες καταλήξεις του ρήματος⁹ (στην περίπτωση μας και οι τρεις γλώσσες είναι pro-drop), χαρακτηρίζονται με τη δυνατότητα αντιστροφής υποκειμένου και ρήματος. Αυτό αποδεικνύεται καθαρά στους ιδιωτισμούς και των τριών γλωσσών (π.χ. *τρέμει η καρδιά μου / η καρδιά μου τρέμει, გულში μου τρέμει / τρέμει μου το გულ* / *δροκίτ ცერძმე / ცერძმე დროკიτ / დროკიτ ცერძმე* κτλ.).

Αν ακολουθήσουμε τους συντακτικούς κανόνες καθεμιάς γλώσσας, θα μπορούσαμε να μετακινήσουμε ελεύθερα στη θέση του υποκειμένου το ρήμα και αντίστροφα, όμως, όταν μιλάμε για τους ιδιωτισμούς, πρέπει να έχουμε υπόψη και τη σημασιολογική απόχρωση που έχει καθεμιά έκφραση¹⁰, διότι οι ιδιωτισμοί είναι παγιωμένες εκφράσεις, που δεν ακολουθούν πάντα τους

9 Μπέλλα, Σπυριδούλα, *Η δεύτερη γλώσσα. Κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα 2007, 86.

10 Η σχέση σύνταξης και σημασιολογίας προκαλεί πολλές αμφιβολίες για το ζήτημα αυτό βλ. Noam Chomsky, *Syntactic Structures*, The Hague, London – Paris 1965, 93-103.

γενικούς συντακτικούς κανόνες της γλώσσας. Στη γεωργιανή γλώσσα το ρήμα συνηθίζεται να είναι στο τέλος της πρότασης ή φράσης, αλλά ούτε εδώ είναι αυστηρά καθορισμένη αυτή η θέση. Πολύ συχνά η σειρά των λέξεων εξαρτάται και από το λογικό τόνο στην πρόταση, και η σειρά των λέξεων δίνει διαφορετική νοηματική απόχρωση στην πρόταση¹¹.

Το συντακτικό της γεωργιανής γλώσσας, βέβαια, διαφέρει περισσότερο τόσο από τη γλώσσα-πηγή όσο και από τη ρωσική γλώσσα, και αυτό είναι αυτονόητο, διότι η ελληνική όπως και η ρωσική γλώσσα ανήκουν στην Ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών, ενώ η γεωργιανή στην Καυκασιανή. Σε αντιδιαστολή με την ελληνική και τη ρωσική γλώσσα, που είναι κλιτικές γλώσσες, η γεωργιανή είναι συγκολλητική γλώσσα. Στο συντακτικό της γεωργιανής γλώσσας σημαντικά είναι δύο σημεία: 1) η εργαστική σύνταξη (ergative construction), καθώς και 2) η περιπλοκότητα του ρήματος. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο ετερόπτωτος προσδιορισμός στη γενική πτώση χρησιμοποιείται στην ελληνική και ρωσική γλώσσα μετά από το ουσιαστικό που προσδιορίζει, ενώ στη γεωργιανή γλώσσα πριν από το ουσιαστικό που προσδιορίζει. Αυτό φαίνεται και στο παράδειγμα του ιδιωτισμού π.χ.

Η ψυχή του Ίβκοβιτς, βέβαια, πήγε στην Κούλουρη. (Ηλίας Δρυμώνας, Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις, Α.Ε. (Ελευθεροτυπία), 18/2/1999).

Η μετάφραση της αναφερόμενης πρότασης θα είναι ως εξής:

ივკოვიტსს ბუნჯო, ოს საქმს უბჯოს, ყელმთ დმოუჩჯოს.

Душа Ивковича, конечно же, ушла в пятки.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι παρόλο που οι ιδιωτικές εκφράσεις συνηθως είναι παγιωμένες φράσεις, εδώ ο ιδιωτισμός διασπάται. Θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε τη σύνταξη της πρότασης ως εξής:

$$L_1 (S+Att.+A+V+AM_{prepos}) = X_{s+(V+AMprepos)} + Att.+A \rightarrow$$

$$\rightarrow L_2 (S+Att.+A+V+AM_{prepos}) = X_{s+(V+AMprepos)} + Att.+A$$

$$L_1 (S+Att.+A +V+AM_{prepos}) = X_{s+(V+ AMprepos)} + Att.+A \rightarrow$$

$$\rightarrow L_3 (O+S+A+AM_{postpos} +V) = X_{s+(AMpostpos.+V)} + O+A^{12}$$

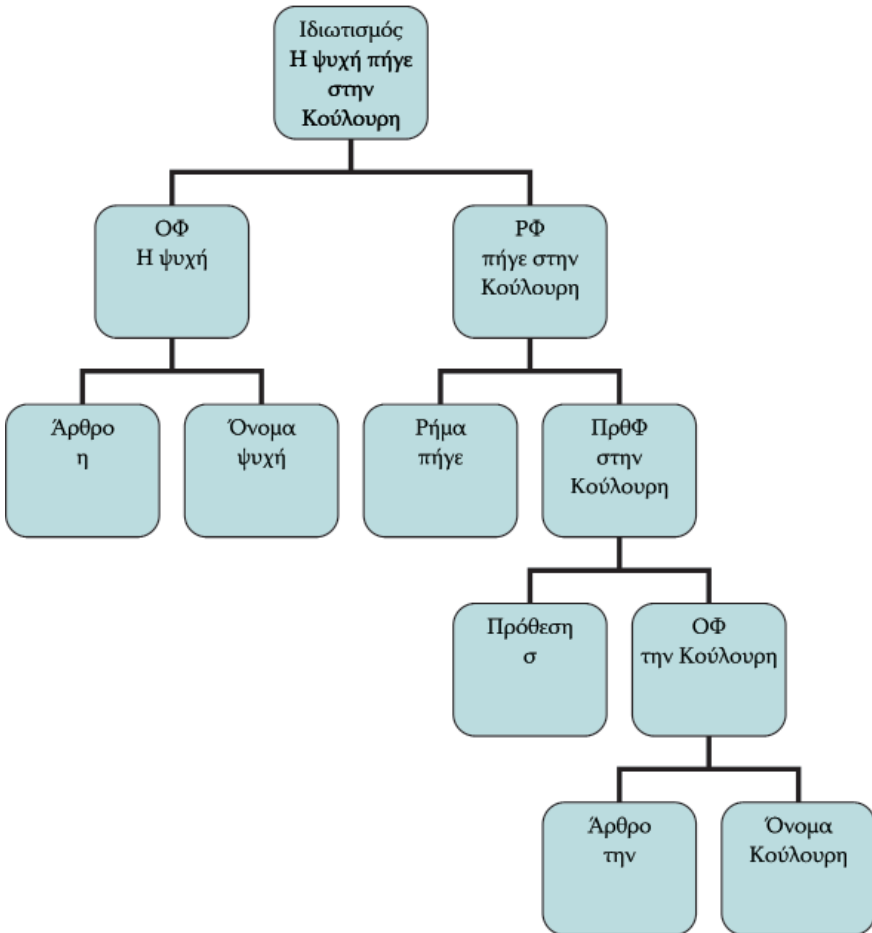
11 Για λεπτομερή ανάλυση βλ. ჯვჭავიძე, ლეონ, *თანამედროვე ქართული ენის ნობელები*, თბილისი 1996, 11-17.

12 Όπου L_1 είναι η γλώσσα-πηγή, L_2 και L_3 η γλώσσα-στόχος (αντίστοιχα γεωργιανή και ρωσική), X η ιδιωτική έκφραση, V ρήμα, S υποκείμενο, O αντικείμενο, A επιρρηματικός προσδιορισμός, $Att.$ ετερόπτωτος προσδιορισμός, AM_{prepos} / $AM_{postpos}$ εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός.

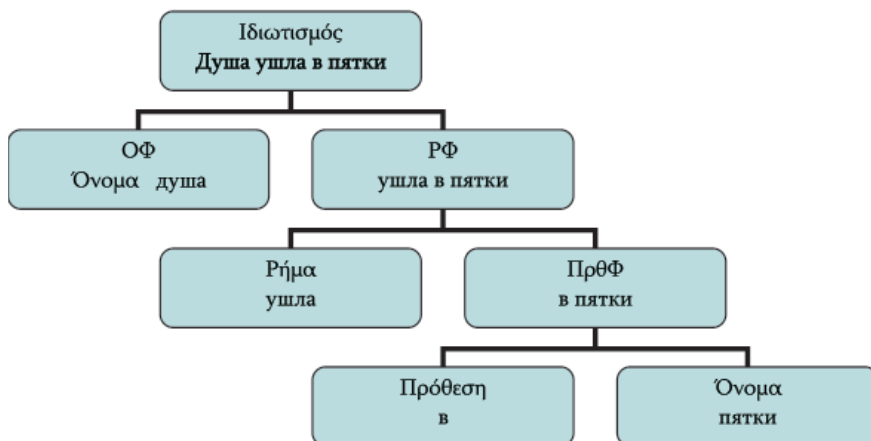
Οι αλλαγές που βλέπουμε είναι εξής: στην ελληνική φράση το υποκείμενο αλλάζει θέση με το ρήμα, και ο ιδιωτισμός διασπάται, δεν είναι μια παγιωμένη έκφραση, παρεμβάλλεται ετερόπτωτος και επιρρηματικός προσδιορισμός· στη γεωργιανή γλώσσα πριν από το υποκείμενο βάζουμε το αντικείμενο, που λειτουργεί ως ετερόπτωτος προσδιορισμός της ελληνικής φράσης, ενώ έχουμε παράθεση μόνο του επιρρηματικού προσδιορισμού· στη ρωσική γλώσσα έχουμε το ίδιο συντακτικό μοντέλο της ελληνικής.

Ας αναλύσουμε τα συστατικά στοιχεία της ιδιωτικής έκφρασης *η ψυχή πήγε στην Κούλουρη* ως άμεσα συστατικά της έκφρασης ή φράσης. Από την άποψη της ιεραρχικής οργάνωσης της έκφρασης ο ελληνικός ιδιωτισμός θα είναι ως εξής:

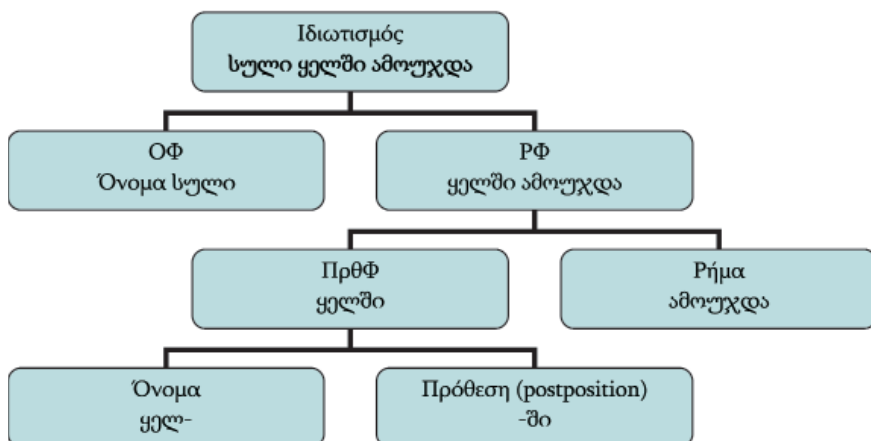
Li

L₂

L₃

Από τα σχεδιαγράμματα φαίνονται καθαρά οι διαφορές που υπάρχουν στις τρεις γλώσσες. Η ιδιαιτερότητα της ελληνικής είναι στην ύπαρξη του άρθρου που είναι στενά δεμένο με το όνομα, άρα οι ονοματικές φράσεις έχουν μια πιο στενή συντακτική σχέση απ' ό,τι βλέπουμε σε άλλες γλώσσες που χαρακτηρίζονται από την απουσία του άρθρου. Με τη βοήθεια του άρθρου σε μερικές ιδιωτικές εκφράσεις¹³ διακρίνεται και μεταβατικότητα του ρήματος, π.χ.:

Αυτό το πέντε της σκοτείνιασε τον ορίζοντα, της μαύρισε την ψυχή.
(Βάνα Παπαθανασίου, *Άσε την πόρτα ανοιχτή*, Κέδρος, Αθήνα 1995.)

Πάντα του ήταν δύσκολος άνθρωπος, μα σαν είδε πως στον ξένο τόπο δε θα έχει την προκοπή που είχε στα δικά μας χώματα, μαύρισε η ψυχή του, τ' άφησε όλα να πάνε κατά διαβόλου. (Γιώργος Μιχαηλίδης, *Τα φονικά*, Καστανιώτης, Αθήνα 1991.)

Στην πρώτη πρόταση η ψυχή είναι στην αιτιατική πτώση και είναι αντικείμενο, και το ρήμα μεταβατικό, ενώ στη δεύτερη η ψυχή γίνεται το υποκείμενο, άρα είναι στην ονομαστική πτώση, ενώ το ρήμα αμετάβατο. Το ανάλογο συντακτικό μοντέλο έχουμε και κατά τη μετάφραση στη ρωσική γλώσσα. Και εδώ στην πρώτη πρόταση έχουμε αντικείμενο στην αιτιατική, ενώ στη δεύτερη υποκείμενο στην ονομαστική, μόνο που δεν υπάρχει άρθρο που δείχνει την πτώση. Ενώ στη γεωργιανή φράση η σύνταξη είναι εντελώς διαφορετική: στην πρώτη πρόταση έχουμε μεταβατικό ρήμα, ενώ *გულეო* είναι αντικείμενο στην ονομαστική πτώση, στη δεύτερη πρόταση, αν συμφωνούμε με την άποψη μερικών γεωργιανών γλωσσολόγων, *გულეო* είναι και πάλι αντικείμενο στην ονομαστική πτώση, ενώ το ρήμα είναι αμετάβατο. Στη γεωργιανή γλώσσα υπάρχουν μερικά ρήματα, που είναι ανάστροφα (inverted), προβληματικά. Εδώ είναι πολύ δύσκολο να καθοριστεί το υποκείμενο και το αντικείμενο, διότι το γραμματικό υποκείμενο δεν είναι ταυτόχρονα και λογικό υποκείμενο της πρότασης· δηλαδή σύμφωνα με τη μετασχηματιστική θεωρία του Chomsky έχουμε υποκείμενο βαθιάς δομής και επιφανειακής δομής. Η δομή αυτή μοιάζει πολύ με τη δομή του υποκειμένου της παθητικής σύνταξης¹⁴.

13 Βέβαια, εκεί που μιλάμε για τα θηλυκά ουσιαστικά και στην περίπτωση μας όλες οι εκφράσεις αποτελούνται από τα συστατικά στοιχεία *ψυχή, καρδιά* που είναι θηλυκού γένους.

14 Για τη βαθιά και επιφανειακή δομή βλ. Noam Chomsky, *Topics in the Theory of Generative Grammar*, The Hague, Paris 1975, 51-55.

Θα μπορούσαμε να βγάλουμε τα εξής συμπεράσματα:

I. Από τη σημασιολογική άποψη:

1. Διακρίνονται διάφορα επίπεδα της αντιστοιχίας των ιδιωτικών εκφράσεων και στις τρεις γλώσσες.
2. Επισημαίνεται το φαινόμενο υποκατάστασης της λέξης *ψυχή* με τη λέξη *καρδιά* σε διάφορα επίπεδα· η γεωργιανή χαρακτηρίζεται περισσότερο με τη χρησιμοποίηση της λέξης *καρδιά*.
3. Σημειώνεται και υποκατάσταση των συστατικών στοιχείων των ιδιωτικών εκφράσεων με άλλα συνώνυμα, πράγμα που δίνει διαφορετική σημασιολογική απόχρωση.
4. Όλες αυτές οι σημασιολογικές διαφορές εξαρτώνται από τις κοσμοθεωρητικές αντιλήψεις της κάθε γλωσσικής κοινότητας.

II. Από τη συντακτική άποψη:

1. Οι ιδιωτισμοί είναι παγιωμένες εκφράσεις, που μέσω των μετασχηματιστικών νόμων μπορούν να αλλάζουν τη σύνταξή τους στην πρόταση και να διασπώνται.
2. Η γραμμική διάταξη του Υποκειμένου (S), Ρήματος (V) και Αντικειμένου (O) είναι διαφορετική και στις τρεις γλώσσες.
3. Και στις τρεις γλώσσες φαίνεται η δυνατότητα αντιστροφής υποκειμένου και ρήματος.
4. Τα ουσιαστικά και στις τρεις γλώσσες διαθέτουν καταλήξεις πτώσεων, γι' αυτό η θέση των λέξεων στην πρόταση δεν είναι αυστηρά καθορισμένη.
5. Κατά τη συντακτική απόδοση πρέπει να έχουμε υπόψη τις σημασιολογικές κοσμοθεωρητικές διαφορές κάθε γλώσσας, διότι μιλάμε για τους ιδιωτισμούς.
6. Η ρωσική γλώσσα έχει περισσότερες ομοιότητες με την ελληνική παρά με τη γεωργιανή γλώσσα, διότι ανήκει στην ίδια ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών.
7. Οι διαφορές που βλέπουμε στη ρωσική γλώσσα είναι στη γραμμική διάταξη του Υποκειμένου (S), Ρήματος (V) και Αντικειμένου (O) και στην απουσία άρθρου.

III. Η διαφορά της σύνταξης της γεωργιανής γλώσσας από τις ινδοευρωπαϊκές:

1. Το ρήμα της γεωργιανής γλώσσας απαιτεί εντελώς διαφορετικό συντακτικό μοντέλο.

2. Η γεωργιανή γλώσσα χαρακτηρίζεται από τη χρησιμοποίηση των προθέσεων μετά τη λέξη που προσδιορίζουν.
3. Ο ετερόπτωτος προσδιορισμός στη γενική τοποθετείται πριν από τη λέξη που προσδιορίζει.
4. Σε πολλά ρήματα (λεγόμενα προβληματικά ρήματα) της γεωργιανής γλώσσας έχουμε την έννοια του λογικού και του γραμματικού υποκειμένου.

Από τη μελέτη φαίνεται ότι η κάθε γλώσσα έχει δικό της μηχανισμό για το σχηματισμό των ιδιωτικών εκφράσεων. Βέβαια, αυτό εξαρτάται από τις λεξικές (ή κοσμοθεωρητικές) διαφορές και από τους συντακτικούς κανόνες των γλωσσών.

Βιβλιογραφία

- Βλαχόπουλος, Στέφανος, *Λεξικό ιδιωτισμών της Νέας Ελληνικής*, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα 2007.
- Δεμίρη-Προδρομίδου, Ε. – Νικολαΐδου-Νέστορα, Δ. – Τρύφωνα-Αντωνοπούλου, Ν., *Η γλώσσα των ιδιωτισμών και των εκφράσεων*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1983.
- Μότσιου, Βικτωρία, *Στοιχεία Λεξικολογίας. Εισαγωγή στη νεοελληνική λεξικολογία*, Αθήνα 1994.
- Μπαμπινιώτης, Γεώργιος, *Θεωρητική γλωσσολογία, Εισαγωγή στη Σύγχρονη Γλωσσολογία*, Αθήνα 1998.
- Μπέλλα, Σπυριδούλα, *Η δεύτερη γλώσσα. Κατάκτηση και διδασκαλία*, Αθήνα 2007.
- Σελλά, Ελένη, *Η μετάφραση των ιδιωτισμών: θεωρία και διδακτική*. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου του Τ.Ε.Γ.Μ.Δ. του Ιονίου Πανεπιστημίου, 1993.
- Chomsky, Noam, *Topics in the Theory of Generative Grammar*, The Hague – Paris 1975.
- Chomsky, Noam, *Syntactic Structures*, The Hague – London – Paris 1965.
- გამყრელიძე, თამაზ, კვიციანი, ზაზა, შადურნი, ივგა, შენგელია, ნანა, *თეორიული ენათმეცნიერების კურსი*, თბილისი 2008. [= Γκαμ-კრელიτζე, Ταμάჯ – Κικινάτζე, Ζάζα – Σιαδούρι, Ίνγκα – Σενγκέλια, Νάνα, *Θεωρητική γλωσσολογία*, Τιφλίδα 2008.]
- თაყაიშვილი, ა., *ქართული ფრაზეოლოგიის საკითხები*, სსრ საქართველოს აკადემიის გამოცემა, თბილისი 1961. [= Ταკაიშβίლი Α., *Τα ζητήματα της γεωργιανής φρασεολογίας*, Εκδόσεις της Ακαδημίας της Σοβιετικής Γεωργίας, Τιφλίδα 1961.]
- კვაჭაძე, ლეო, *თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი*, თბილისი, თბილისი 1996. [= Κβατσάτζε, Λέο, *Το συντακτικό της μοντέρνας γεωργιανής γλώσσας*, Τιφλίδα 1996.]

Παράρτημα

№	Ιδιωτική έκφραση στην ελληνική γλώσσα	Έννοια της έκφρασης	Ιδιωτική έκφραση στη γεωργιανή γλώσσα	Μετάφραση λέξη προς λέξη	Έννοια της έκφρασης	Ιδιωτική έκφραση στη γεωργιανή γλώσσα	Μετάφραση λέξη προς λέξη	Έννοια της έκφρασης
1.	βγάζω την ψυχή κάποιου	ταλαιπωρώ κάποιον	სულს წაგვებს, გულს წაგვებს	βγάζω την ψυχή, βγάζω την καρδιά	ταλαιπωρώ κάποιον	душу вынуть	βγάζω την ψυχή	ταλαιπωρώ κάποιον
2.	σου βγάξει την ψυχή ανάποδα	σε ταλαιπωρεί	სულს აძვრავდობს, აძვრავდობს	σου βγάξει την ψυχή, σου βγάξει την ψυχή ανάποδα	σε ταλαιπωρεί	всю душу вынуть, вывернуть наизнанку душу	βγάξω όλη την ψυχή, γυρίζει ανάποδα την ψυχή	ταλαιπωρώ
3.	του βγαίνει η ψυχή (I)	ταλαιπωρείται	ყვლბო აძობდობს	του βγαίνει στο λαμό	ταλαιπωρείται	душа томится	η ψυχή υλοφέρει	ταλαιπωρούμαι
4.	βγαίνει η ψυχή (II)	πεθαίνει	სულს აძობდობს, სულს ეღვებს	βγαίνει η ψυχή, πίνει την ψυχή	πεθαίνει	испустить дух, отдать Богу душу, отлетает душа	εκπνέω, δίνω την ψυχή στο Θεό, πετάει η ψυχή	πεθαίνει
5.	βγαίνει η ψυχή ανάποδα	ταλαιπωρούμαι	სულს გაძვრებს	γδέρνω την ψυχή	ταλαιπωρούμαι	душа томится	η ψυχή υλοφέρει	ταλαιπωρούμαι
6.	μια ψυχή που να βγει, ας βγει	ό,τι βρέξει ας κατεβάσει	რაც მოისახდრებს, მოხდრებს	ό,τι θα γίνει ας γίνει	ό,τι είναι να γίνει ας γίνει	чему бывать, того не миновать	ό,τι είναι να γίνει, δεν θα το ξεφύγεις	ό,τι είναι να γίνει ας γίνει
7.	πήγε η ψυχή στην Κούλουρη	με έπιασε πανικός	სულს ყვლბო აძვრავდა	κάθισε η ψυχή στο λαμό	με έπιασε πανικός	душа ушла в пятки	η ψυχή πήγε στις φτέρνες	με έπιασε πανικός
8.	βάζω κάποιον στην ψυχή μου	συμπληρώ κάποιον	ვინებს გულშე ჩადებს	βάζω κάποιον στην καρδιά μου	συμπληρώ κάποιον, εκτιμώ κάποιον	чей-то образ в душе	να έχεις την εικόνα κάποιου στην ψυχή	συμπληρώ κάποιον
9.	βάζω ψυχή	επενδύω την ψυχή	სულს ჩადებს	βάζω ψυχή	επενδύω την ψυχή	вложить душу (во что-либо)	βάζω ψυχή (σε κάτι)	επενδύω την ψυχή
10.	βάζω στην ψυχή	μτφ. τοποθετώ στην ψυχή	სულს ჩადებს	βάζω στην ψυχή	μτφ. τοποθετώ στην ψυχή	вкладывать в душу	βάζω στην ψυχή	μτφ. τοποθετώ στην ψυχή

11.	δίνο την ψυχή μου για κάποιον ή κάτι	κάνω κάθε θυσία για κάποιον ή κάτι	χωρίς να λυπηθώ την ψυχή μου, χωρίς να λυπηθώ το κεφάλι	κάνω κάθε θυσία για κάποιον ή κάτι	душу отдать (за кого-либо, за что-либо)	δίνο την ψυχή μου (για κάποιον ή κάτι)	κάνω κάθε θυσία για κάποιον ή κάτι
12.	δίνο ψυχή	ζωντανεύω κάτι	εμπνέω την ψυχή	ζωντανεύω κάτι	вдохнуть душу	εμπνέω την ψυχή	ζωντανεύω κάτι
13.	ψυχή ζωσα	κανένας	δεν φαίνεται ούτε μια ψυχή	κανένας	ни души, живой души нет	καμιά ψυχή, δεν είναι ζωντανή ψυχή	κανένας
14.	κλαίω με την ψυχή μου	κλαίω γοερά	κλαίω με την καρδιά	κλαίω γοερά	душа плачет	κλαίει η ψυχή	είμαι πολύ λυπημένος και κλαίω
15.	κλαίει η καρδιά μου	είμαι πολύ λυπημένος	κλείνει η καρδιά μου	είμαι πολύ λυπημένος	сердце плачет	κλαίει η καρδιά	είμαι πολύ λυπημένος
16.	κάποιον πιάνει η ψυχή του	στενοχωριέται κάποιος	σβήνει η ψυχή	στενοχωριέται, βασανίζεται, πεθαίνει κάποιος	душа не на месте	η ψυχή δεν είναι στη θέση της	στενοχωριέται
17.	ό,τι τραβεί η ψυχή κάποιου	ό,τι επιθυμεί κάποιος	ό,τι επιθυμεί η ψυχή και η καρδιά	ό,τι επιθυμεί κάποιος	что твоей душе угодно	ό,τι επιθυμεί η ψυχή σου	ό,τι επιθυμεί κάποιος
18.	το τραβεί η καρδιά μου	το επιθυμώ	ό,τι επιθυμεί η ψυχή και η καρδιά	ό,τι επιθυμεί κάποιος	что твоей душе угодно	ό,τι επιθυμεί η ψυχή σου	ό,τι επιθυμεί κάποιος
19.	τον πόνεσε η ψυχή μου	στενοχωρήθηκα γι' αυτόν	τον πόνεσε η καρδιά μου	στενοχωρήθηκα γι' αυτόν	душа болит из-за кого-либо	η ψυχή πονάει για κάποιον	στενοχωρήθηκα γι' αυτόν
20.	κρατάτε την ψυχή στα δόντια	να είστε δυνατοί, να μην απελπιστείτε	κρατώ την ψυχή με δόντι	ψυχομαχώ, ζω με πολλές δυσκολίες	—	—	—
21.	με την ψυχή στο στόμα	για κάποιον που είναι πολύ κουρασμένος ή που αγωνιά πολύ για κάτι	έχει την ψυχή στο λαιμό, έχει την ψυχή στη μύτη	δεν αντέχει πια, αγωνιά για κάτι	—	—	—

22.	πουλώ την ψυχή μου στο διάβολο, χαρίζω την ψυχή μου στο διάβολο	δε διαστάζω να μεταχειριστώ κάθε μέσο, να πληρώσω ο,τιδήποτε για να πετύχω κάτι	სულეო ეშხვსხ დიხვოდას, სულეო ეშხვსხ დიხვოდას	πουλώ την ψυχή μου στο διάβολο, δίνω την ψυχή μου στο διάβολο	δε διαστάζω να μεταχειριστώ κάθε μέσο, να πληρώσω ο,τιδήποτε για να πετύχω κάτι	продать душу дьяволу, отдать душу дьяволу	πουλώ την ψυχή μου στο διάβολο, δίνω την ψυχή μου στο διάβολο	δε διαστάζω να μεταχειριστώ κάθε μέσο, να πληρώσω ο,τιδήποτε για να πετύχω κάτι
23.	εν βρασιμό ψυχής	για πράξεις που γίνονται υπό το κράτος μεγάλης ψυχικής αναταραχής	_____	_____	_____	_____	_____	_____
24.	για την ψυχή της μάνας μου	τζάμπια, χωρίς πληρωμή	_____	_____	_____	за красивые глазаки	για τα ωραία μάτια	τζάμπια, χωρίς πληρωμή
25.	δεν βαστά η ψυχή μου	δεν έχω το ψυχικό σθένος, δεν αντέχω πια	სულეო ყელუმი მხვსხს ახოსულეო	βγήκε στο λαϊκό μου η ψυχή μου	δεν έχω το ψυχικό σθένος, δεν αντέχω πια	моя душа не выдержала	δεν αντέχει η ψυχή μου (μόνο στο παρελθόν)	δεν έχω το ψυχικό σθένος, δεν αντέχω πια
26.	δεν το βαστάει η καρδιά μου	δεν έχω το ψυχικό σθένος, δεν αντέχω πια	სულეო ყელუმი მხვსხს ახოსულეო	βγήκε στο λαϊκό μου η ψυχή μου	δεν έχω το ψυχικό σθένος, δεν αντέχω πια	не выдерживает мое сердце	δεν αντέχει η καρδιά μου	δεν έχω το ψυχικό σθένος, δεν αντέχω πια
27.	με όλη μου την ψυχή	εγκάρδια, ομόψυχα	ბოჟელი გულთით და სულთით	με όλη μου την καρδιά και την ψυχή	εγκάρδια, ομόψυχα	с душой, от всей души, всей душой	με την ψυχή, από όλη την ψυχή μου, με όλη μου την ψυχή	εγκάρδια, ομόψυχα
28.	με όλη μου την καρδιά	εγκάρδια, ομόψυχα	ბოჟელი გულთით და სულთით	με όλη μου την καρδιά και την ψυχή	εγκάρδια, ομόψυχα	всем сердцем, от всего сердца, от чистого сердца	με όλη μου την καρδιά, από όλη την καρδιά, από την καθαρή καρδιά μου	εγκάρδια, ομόψυχα

29.	με μια ψυχή, με μια καρδιά	εγκάρδια, ομόψυχα	με όλη μου την καρδιά και την ψυχή	εγκάρδια, ομόψυχα	с душой, от всей души, всей душой, всем сердцем, от всего сердца, от чистого сердца	με την ψυχή, από όλη την ψυχή μου, με όλη μου την ψυχή, με όλη μου την καρδιά, από όλη την καρδιά, από την καθαρή καρδιά μου	εγκάρδια, ομόψυχα
30.	με ψυχή και με καρδιά	πολύ πρόθυμα	με την ψυχή και την καρδιά	πολύ πρόθυμα	с душой	με την ψυχή	πολύ πρόθυμα
31.	μαυρίζει η ψυχή κάποιου	για μεγάλη στενοχώρια, ασθάνεται θλίψη	έπεσε στην καρδιά του	για μεγάλη στενοχώρια, ασθάνεται θλίψη	потемнела душа, отяжелела душа	σκοτείνιασε η ψυχή, βάρυνε η ψυχή	για μεγάλη στενοχώρια, ασθάνεται θλίψη
32.	μαυρίζει η καρδιά κάποιου	για μεγάλη στενοχώρια, ασθάνεται θλίψη	έπεσε στην καρδιά του	για μεγάλη στενοχώρια, ασθάνεται θλίψη	потемнела душа, отяжелела душа	σκοτείνιασε η ψυχή, βάρυνε η ψυχή	για μεγάλη στενοχώρια, ασθάνεται θλίψη
33.	η καρδιά μου είναι μαύρη	ασθάνομαι θλίψη	θλιβερή καρδιά	ασθάνομαι θλίψη	отяжелевшее сердце, темная душа	βεβαρημένη καρδιά, σκοτεινή ψυχή	ασθάνομαι θλίψη, κακόψυχος άνθρωπος
34.	γελώ με την καρδιά	γελώ πάρα πολύ	γελώ με την καρδιά	γελώ με την καρδιά	смеяться всем сердцем	γελώ με όλη μου την καρδιά	γελώ πάρα πολύ
35.	γελώ με την ψυχή	γελώ πάρα πολύ	γελώ με την καρδιά	γελώ πάρα πολύ	смеяться всей душой	γελώ με όλη μου την ψυχή	γελώ πάρα πολύ
36.	ανοίγω την καρδιά μου σε κάποιον (I)	εκμυστηρεύομαι	ανοίγω την καρδιά μου, ξεπλώω την καρδιά μου	εκμυστηρεύομαι	раскрыть кому- нибудь сердце	ανοίγω την καρδιά σε κάποιον	εκμυστηρεύομαι
37.	μου ανοίγει την καρδιά (II)	με χαροποιεί	—	—	—	—	—
38.	μου ανοίγει την ψυχή	με χαροποιεί	—	—	—	—	—
39.	ανοίγει η καρδιά μου	χαίρομαι	χαίρειται η καρδιά μου	χαίρομαι	сердце радуется	χαίρειται η καρδιά μου	χαίρομαι
40.	ανοίγει η ψυχή μου	χαίρομαι	χαίρειται η ψυχή μου	χαίρομαι	душа радуется	χαίρειται η ψυχή μου	χαίρομαι

41.	έχω καρδιά	είμαι καλόκαρδος	გული ან მკვებ	δεν έχω καρδιά	δεν έχω διάθεση	сердце не лежит	δεν κείται η καρδιά	δεν μου κάνει καρδιά
42.	σου κάνει την καρδιά περιβόλι (I)	σου ανοίγει την καρδιά (II)				душа поет, радостно на душе	η ψυχή τραγουδάει, χαίρεται η ψυχή	χαίρομαι
43.	μου έκανες την καρδιά περιβόλι (II)	ειρ. μου έκανες την καρδιά καρβουναποθήκη						
44.	αφήνω την καρδιά μου να μιλήσει	εκφράζω τα συναισθήματά μου και καθοδηγούμαι από αυτά	გულის ვუჯვებ, გულის ვუმებ	πιστεύω στην καρδιά μου, ακούω την καρδιά μου	εκφράζω τα συναισθήματά μου και καθοδηγούμαι από αυτά	слушать сердце	ακούω την καρδιά	εκφράζω τα συναισθήματά μου και καθοδηγούμαι από αυτά
45.	κάποιος / κάτι μου μιλάει στην καρδιά	με συγκινεί				за душу берет	με πιάνει από την ψυχή	με συγκινεί
46.	έχω καρδιά μάλαμα	είμαι καλόκαρδος	ოქროს გული მკვებ	έχω καρδιά μάλαμα	είμαι καλόκαρδος	золотое сердце	χρυσή καρδιά	είμαι καλόκαρδος
47.	έχω καρδιά πέτρα	είμαι πολύ σκληρός άνθρωπος	ქვის გული მკვებ	έχω καρδιά πέτρα	είμαι πολύ σκληρός άνθρωπος	камень на сердце, каменное сердце	(έχω) πέτρα στην καρδιά πέτρινη καρδιά	είμαι πολύ σκληρός άνθρωπος
48.	έρχεται η καρδιά μου στη θέση της	ξαναβρίσκω την προέμια μου	გულის დადებს გულის ადგილს, გულის დაგებებს	τοποθετείται η καρδιά μου στη θέση της, βιάζω, τοποθετώ την καρδιά	ξαναβρίσκω την προέμια μου			
49.	με μισή καρδιά	διστακτικά, ακούσια						
50.	δε μου κάνει καρδιά	λυπάμαι, δε θέλω, δεν αντέχω κάτι	ან მიδοწვევს გული	δεν πάει η καρδιά μου	λυπάμαι, δε θέλω, δεν αντέχω κάτι	не лежит сердце к чему-либо, не по душе	δεν κείται η καρδιά μου για κάτι, δεν (είναι) για την ψυχή μου	λυπάμαι, δε θέλω, δεν αντέχω κάτι

51.	μου πλακώνει την καρδιά	προκαλεί μελαγχολία	ბულიბე ლოთო მხვებს	μου πλακώνει την καρδιά	κάτι είναι θλιβερό	камень на сердце, тяжесть на сердце	(έχω) πέτρα στην καρδιά, (έχω) βάρος στην καρδιά	προκαλεί μελαγχολία, κάτι είναι θλιβερό
52.	κάτι μου πλακώνει την ψυχή	κάτι είναι θλιβερό	ბულიბე ლოთო მხვებს	μου πλακώνει την καρδιά	κάτι είναι θλιβερό	камень на душе, тяжесть на душе	(έχω) πέτρα στην ψυχή, (έχω) βάρος στην ψυχή	κάτι είναι θλιβερό
53.	η καρδιά μου χοροπηδεί	χαίρομαι πολύ	ბულიბე ლოთო მხვებს	η καρδιά μου χοροπηδεί	_____	сердце поет	η καρδιά τραγουδάει	χαίρομαι πολύ
54.	η καρδιά μου πετάει	έχω διάθεση ερωτική	ბულიბე ლოთო მხვებს	η καρδιά μου πετάει	_____	сердце выпрыгивает	η καρδιά μου χοροπηδεί	φοβόμαι πολύ
55.	η καρδιά μου λιώνει	συντρίβομαι σωματικά και ψυχικά από την αγάπη	ბულიბე ლოთო მხვებს	λιώνει η καρδιά	_____	душа летает	η ψυχή πετάει	έχω καλή διάθεση (μπορεί να είναι και από την αγάπη)
56.	έκανε πολλές καρδιές / κερδίω / κατακτώ την καρδιά κάποιου	προκάλεσε ερωτικό πάθος	ბულიბე ლოთო მხვებს	κινήθηκε πολλές καρδιές	_____	сердце тает	η καρδιά λιώνει	συντρίβομαι σωματικά και ψυχικά από την αγάπη
57.	έχω κάποιον / κάτι στην καρδιά μου	προκαλεί μελαγχολία	ბულიბე ლოთო მხვებს	κατακτώ / κερδίω την καρδιά	_____	сердце едет	αυτός που έφαγε καρδιές	προκάλεσε ερωτικό πάθος
58.	έχω κάποιον / κάτι στην καρδιά μου	τον αγαπώ	ბულიბე ლოთო მხვებს	ζωγραφισμένος στην καρδιά μου, έχω κάποιον στην καρδιά μου	_____	покорить сердце, завоевать сердце	υποτάσσω/ κατακτώ την καρδιά	αποκτώ τη συμπάθεια ή την αγάπη του
59.	βάλω το χέρι στην καρδιά	μιλώ με ειλικρίνεια	ბულიბე ლოთო მხვებს	βάλω το χέρι στην καρδιά	_____	в моем сердце	(έχω) στην καρδιά μου	τον αγαπώ
					_____	положа руку на сердце	βάζοντας το χέρι στην καρδιά	μιλώ με ειλικρίνεια

60.	με το χέρι στην καρδιά	μλώ με ειλικρίνεια	βάζω το χέρι στην καρδιά	μλώ με ειλικρίνεια	положа руку на сердце	βάζοντας το χέρι στην καρδιά	μλώ με ειλικρίνεια
61.	κάτι πλήγωσε την καρδιά μου	κάτι με στενοχώρησε	κάτι πλήγωνει την καρδιά μου	κάτι με στενοχωρεί	ранить сердце	πλήγωνει την καρδιά	κάτι με στενοχωρεί
62.	γίνεται κοιμάτια η καρδιά κάποιου	θλιβεται, λυπάται πολύ	γίνεται κοιμάτια η καρδιά κάποιου	θλιβεται, λυπάται πολύ	сердце разбито	η καρδιά τσακίζεται / είναι τσακισμένη	θλιβεται, λυπάται πολύ
63.	ματώνει η καρδιά κάποιου	θλιβεται, λυπάται πολύ	λυπάται η καρδιά του	θλιβεται, λυπάται πολύ	сердце кровотоичит	ματώνει η καρδιά	θλιβεται, λυπάται πολύ
64.	τρέμει η καρδιά μου	φοβάμαι μήπως συμβεί κάτι	τρέμει η καρδιά μου	φοβάμαι μήπως συμβεί κάτι	сердце дрожит	τρέμει η καρδιά μου	φοβάμαι μήπως συμβεί κάτι
65.	σφιγγω την καρδιά μου	προσπαθώ να φανώ ψύχραμος, σκληρός	σφιγγω την καρδιά μου	είμαι ψύχραμος, σκληρός	окаменело сердце	κάνω πέτρα την καρδιά μου	είμαι ψύχραμος, σκληρός
66.	κάνω πέτρα την καρδιά μου	προσπαθώ να φανώ ψύχραμος, σκληρός	κάνω πέτρα την καρδιά	προσπαθώ να φανώ ψύχραμος, σκληρός	окаменело сердце	κάνω πέτρα την καρδιά μου	είμαι ψύχραμος, σκληρός
67.	ραγίζει η καρδιά μου	από τη θλίψη	ραγίζει η καρδιά μου	από την αγάπη	—	—	—
68.	ραγίζω / σπαράζω την καρδιά κάποιου	κάνω κάποιον να πονάει	ραγίζω / σπαράζω την καρδιά κάποιου	κάνω κάποιον να πονάει	разбить сердце	σπαράζω την καρδιά κάποιου	κάνω κάποιον να πονάει
69.	κάνω καρδιά	κάνω κουράγιο	δυναμώνω την καρδιά, κάνω καρδιά, μην τσακίζεις την καρδιά	κάνω κουράγιο	—	—	—
70.	η καρδιά μου πάει να σπάσει	έχω μεγάλη αγωνία	η καρδιά μου σπάει	έχω μεγάλη αγωνία (συνήθως από φόβο)	разрывается сердце	η καρδιά μου σπάει	έχω μεγάλη αγωνία